

Изявление

Изявление 3/2024 относно ролята на органите за защита на данните в рамките на Акта за изкуствения интелект

Прието на 16 юли 2024 г.

Европейският комитет по защита на данните прие следното изявление:

1 КОНТЕКСТ И ЦЕЛ НА НАСТОЯЩОТО ИЗЯВЛЕНИЕ

1. На 12 юли 2024 г. Регламент (ЕС) 2024/1689 за установяване на хармонизирани правила относно изкуствения интелект (Акт за изкуствения интелект, наричан по-нататък „Акт за ИИ“) и за изменение на някои законодателни актове на Съюза беше публикуван в Официалния вестник¹.
2. С Акта за ИИ се определят хармонизирани правила относно пускането на пазара, въвеждането в експлоатация и използването на изкуствен интелект (наричан по-нататък „ИИ“) в съответствие с новата законодателна рамка и се изисква надзор на пазара по смисъла на Регламент (ЕС) 2019/1020². Както е посочено в член 1, параграф 1, Актът за ИИ има за цел да се подобри функционирането на вътрешния пазар и да се подкрепят иновациите, като същевременно се насърчи навлизането на ориентиран към човека и надежден ИИ и се гарантира високо равнище на защита на здравето, безопасността и основните права, залегнали в Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“), включително по отношение на основните права на неприкосновеност на личния живот и на защита на личните данни (съответно членове 7 и 8 от Хартата).

¹ Регламент (ЕС) 2024/1689 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юни 2024 г. за установяване на хармонизирани правила относно изкуствения интелект и за изменение на регламенти (ЕО) № 300/2008, (ЕС) № 167/2013, (ЕС) № 168/2013, (ЕС) 2018/858, (ЕС) 2018/1139 и (ЕС) 2019/2144 и директиви 2014/90/ЕС, (ЕС) 2016/797 и (ЕС) 2020/1828 (Акт за изкуствения интелект) (текст от значение за ЕИП), ОВ L, 2024/1689, 12.7.2024 г., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj>.

² Регламент (ЕС) 2019/1020 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 година относно надзора на пазара и съответствието на продуктите и за изменение на Директива 2004/42/ЕО и регламенти (ЕО) № 765/2008 и (ЕС) № 305/2011 (текст от значение за ЕИП).

3. От тази гледна точка Актът за ИИ и законодателството на Съюза за защита на данните (по-специално ОРЗД³, РЗДЕС⁴ и ДЗДП⁵, както и Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронни комуникации⁶) трябва по принцип⁷ да се разглеждат (и тълкуват съгласувано) като допълващи се и взаимно подсилващи се инструменти. Това трябва да бъде направено както от гледна точка на целите на закона, така и от гледна точка на предвидените защити, включително правата на засегнатите лица (които могат да бъдат квалифицирани и като „субекти на данни“ съгласно ОРЗД). Освен това е важно да се подчертае, че правото на Съюза в областта на защитата на личните данни е изцяло приложимо за обработването на лични данни, участващи в жизнения цикъл на системите с ИИ, както е изрично признато в член 2, параграф 7 от Акта за ИИ (вж. също съображения 9 и 10).
4. В действителност обработването на лични данни (което често е тясно свързано с нелични данни) по време на жизнения цикъл на ИИ — и по-специално по време на жизнения цикъл на онези системи с ИИ, които представляват висок риск за основните права⁸ — очевидно е (и ще продължи да бъде) основен елемент на различните технологии, обхванати от определението за ИИ, както е предвидено в член 3, параграф 1 от Акта за ИИ. Поради тези причини националните органи за защита на данните (наричани по-нататък „ОЗД“) бяха активни по отношение на тези технологични развия⁹ и ЕКЗД, който следи отблизо законодателния процес по отношение на Акта за ИИ¹⁰, вече започна разглеждането на неговото (многогранно) взаимодействие със законодателството на ЕС в областта на защитата на данните.

³ Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г. относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните) (текст от значение за ЕИП), ОВ L 119, 4.5.2016 г., стр. 1—88.

⁴ Регламент (ЕС) 2018/1725 на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2018 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни от институциите, органите, службите и агенциите на Съюза и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Регламент (ЕО) № 45/2001 и Решение № 1247/2002/ЕО (текст от значение за ЕИП), ОВ L 295, 21.11.2018 г., стр. 39—98.

⁵ Директива (ЕС) 2016/680 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни от компетентните органи за целите на предотвратяването, разследването, разкриването или наказателното преследване на престъпления или изпълнението на наказания и относно свободното движение на такива данни, и за отмяна на Рамково решение 2008/977/ПВР на Съвета, ОВ L 119, 4.5.2016 г., стр. 89—131.

⁶ Директива 2002/58/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 юли 2002 г. относно обработката на лични данни и защита на правото на неприкосновеност на личния живот в сектора на електронните комуникации (Директива за правото на неприкосновеност на личния живот и електронни комуникации), ОВ L 201, 31.7.2002 г., стр. 37—47.

⁷ По-конкретно, за дистанционна биометрична идентификация Актът за ИИ е *lex specialis* по отношение на ДЗДП (член 5, параграф 1, буква з) от Акта за ИИ).

⁸ Вж. в тази връзка най-голямата част от системите с ИИ, изброени в приложение III към Акта за ИИ.

⁹ Това се осъществи в юрисдикциите на ЕС чрез документи за изразяване на позиция, обществени консултации, парламентарни изслушвания, насоки, становища, свързани с оценки на въздействието върху защитата на данните, разследвания, корективни мерки и (понякога) санкции. Освен това ОЗД участват и в различни регулаторни лаборатории.

¹⁰ Вж. по-специално, Съвместно становище 5/2021 на ЕКЗД и ЕНОЗД относно предложението за регламент на Европейския парламент и на Съвета за определяне на хармонизирани правила относно изкуствения интелект (Акт за изкуствения интелект), 18 юни 2021 г. (наричано по-нататък „Съвместно становище 5/2021“).

5. С това изявление ЕКЗД би искал да подчертае допълнително проблемите, свързани с надзора и координацията, които биха могли да възникнат в резултат на определянето на компетентни органи от държавите членки¹¹ в области, които са толкова тясно свързани с въпросите на защитата на личните данни. Следва да се има предвид, че на национално равнище рамката за прилагане на Акта за ИИ ще трябва да бъде изградена през годината, която ще следва след влизането в сила на Акта за ИИ, около един или повече установени или определени „национални компетентни органи“ (наричани по-долу „НКО“), по-специално орган/органи за надзор на пазара (наричани по-нататък „ОНП“)¹², които си взаимодействат както помежду си, така и с ОЗД и други органи за защита на основните права.¹³ ЕКЗД признава, че някои държави членки вече са взели решение за назначаване на ОНП и че следователно някои от препоръките в настоящото изявление може да не са напълно приложими в тези случаи.
6. Както вече е посочено в Съвместното становище на ЕКЗД и ЕНОЗД¹⁴, в тази нововъзникваща рамка за правоприлагане следва да се признае водещата роля на ОЗД на национално равнище, по-специално поради опита и експертните познания, натрупани от тях при разработването на насоки и най-добри практики и извършването на действия по правоприлагане по въпроси, свързани с ИИ, по отношение на обработката на лични данни както на национално, така и на международно равнище¹⁵. ОЗД са доказали и доказват, че са незаменими участници във веригата, водеща до безопасно, ориентирано към правата и сигурно внедряване на системи с ИИ в няколко сектора.
7. Освен това следва да се отбележи, че определянето на ОЗД като ОНП би било от полза за всички заинтересовани страни във веригата за създаване на стойност в областта на ИИ, като се осигури единно звено за контакт, улесняващо взаимодействията между различните регулаторни органи, засегнати както от Акта за ИИ, така и от законодателството на ЕС за защита на данните.
8. Освен това, в светлината на Акта за ИИ, ЕКЗД счита, че следните точки са от особена важност:
 - в допълнение към съществуващия си експертен опит в областта на технологиите за изкуствен интелект ОЗД са квалифицирани в много от областите, посочени в член 70, параграф 3 от Акта за ИИ, като например компютърна обработка на данни и сигурност на данните, както и в оценката на рисковете за основните права, породени от новите технологии;

на ЕКЗД и ЕНОЗД“); Изявление на ЕКЗД относно пакета за цифровите услуги и стратегията за данните, прието на 18 ноември 2021 г.

¹¹ Вж. съображение 153 от Акта за ИИ.

¹² Вж. член 3, параграф 48 от Акта за ИИ.

¹³ Вж. член 77 и съображение 157 от Акта за ИИ.

¹⁴ Вж. по-специално точки 47 и сл. от Съвместно становище 5/2021 на ЕКЗД и ЕНОЗД.

¹⁵ ОЗД са активни от дълго време и си сътрудничат по различни теми, свързани със системите с изкуствен интелект, на различни международни форуми (Кръглата маса на органите на Г-7 за защита на данните и неприкосновеността на личния живот, Световната асамблея по въпросите на неприкосновеността на личния живот, Международната работна група за защита на данните в технологиите, Съветът на Европа, международни организации за стандартизация и др.) и със свои представители в ОИСР. Тази интеграция е особено важна в настоящия момент, в който регулирането на ИИ се обсъжда широко на световно равнище, особено по отношение на разработването на стандарти.

- благодарение на пълната си независимост¹⁶ ОЗД могат да осигурят ефективен независим надзор на системите с ИИ, както се изисква в член 70, параграф 1 от Акта за ИИ¹⁷;
- съгласно член 74, параграф 8 от Акта за ИИ, ОЗД — или други органи със същите изисквания за независимост (при условията, предвидени в членове 41—44 от Директива (ЕС) 2016/680) — трябва да бъдат определени като ОНП за високорисковите системи с ИИ, изброени в точка 1 от приложение III към Акта за ИИ, доколкото те се използват за целите на правоприлагането, управлението на границите и правосъдието и демокрацията, както и за високорисковите системи с ИИ, изброени в точки 6, 7 и 8 от приложение III към Акта за ИИ, които са ключови елементи на демократичния ред;
- от систематична гледна точка също така е особено ценно, когато институциите, органите, службите или агенциите на Съюза попадат в обхвата на Акта за ИИ, ЕНОЗД да действа като компетентен орган за техния надзор, както е предвидено в член 70, параграф 9 от Акта за ИИ¹⁸;
- освен това, в светлината на разпоредбите, съдържащи се в член 26, параграф 9, член 27, параграф 4 и приложение VIII, раздел В, точка 5 от Акта за ИИ, се очаква тясна връзка между оценката на въздействието върху защитата на данните и оценката на въздействието върху основните права¹⁹.

2 ПРЕПОРЪКИ

9. ЕКЗД препоръчва ОЗД да бъдат определени от държавите членки като ОНП за високорисковите системи с ИИ, посочени в член 74, параграф 8 от Акта за ИИ. Освен това ЕКЗД препоръчва, като вземат предвид становищата на националните органи за защита на данните, държавите членки да обмислят възможността за назначаване на тези органи като ОНП за останалите високорискови системи с ИИ, изброени в приложение III, особено когато тези високорискови системи с ИИ са в сектори, които може да окажат въздействие върху правата и свободите на физическите лица по отношение на обработването на лични данни, освен ако тези сектори не са обхванати от задължително назначаване, изисквано от Акта за ИИ (напр. финансовия сектор).
10. Като се има предвид гореизложеното, тъй като единното звено за контакт съгласно Акта за ИИ следва да бъде ОНП, както е предвидено в член 70, параграф 2 от Акта за ИИ, ОЗД (действащи като ОНП) следва да бъдат определени като единни звена за контакт за обществеността и партньорите на равнището на държавите членки и на Съюза. Това не засяга представителите на държавите членки в Европейския съвет по изкуствен интелект, които биха могли да бъдат различни, както е посочено в член 65, параграф 4, буква б) от Акта за ИИ. Това би дало възможност и за единен, последователен и ефективен подход в различните сектори.
11. От по-широка гледна точка е необходимо добро сътрудничество между ОНП и другите субекти, които са натоварени с надзора върху системите с ИИ²⁰, включително ОЗД, и в тази връзка трябва

¹⁶ Вж. член 8, параграф 3 от Хартата и член 16, параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз (наричан по-нататък „ДФЕС“).

¹⁷ Вж. също съображения 79 и 80 от Акта за ИИ.

¹⁸ Вж. също член 3, параграф 48, член 74, параграф 9 и член 43, параграф 1 от Акта за ИИ.

¹⁹ Вж. член 26, параграф 9, член 27, параграф 4 и приложение VIII, точка 5 от Акта за ИИ.

²⁰ По-специално в областта на безопасността на продуктите (напр. в случая на интелигентните играчки, вж. също приложение I), конкуренцията, цифровите и медийните услуги, финансовите услуги, защитата на потребителите и защитата на основните права.

да бъдат предвидени ясни процедури въз основа на член 74, параграф 10 от Акта за ИИ²¹. Такива процедури следва да се изграждат и развиват съгласно принципа на лоялно сътрудничество, предвиден в член 4, параграф 3 от Договора за Европейския съюз, както бе подчертано от Съда на ЕС в делото *Bundeskartellamt*²². По този начин в цифровата екосистема могат да се предотвратят несъответствията между решенията, взети от различни надзорни органи и структури, и да се използва взаимодействието между тях за извършване на съгласувани, ефективни и допълващи се действия по правоприлагане в полза на физическите лица и правната сигурност.

12. Макар че възлагането на нови задачи и правомощия във връзка с надзора на системите с ИИ би могло да бъде улеснено от правните и техническите умения, които вече са налице в ОЗД, самият факт, че се предвиждат нови задачи и правомощия за ОЗД, включително в качеството им на ОНП, води до необходимостта от предоставяне на подходящи допълнителни човешки и финансови ресурси от държавите членки.
13. Изложените дотук съображения относно отношенията между националните ОЗД и ОНП съгласно Акта за ИИ се отнасят по същия начин и за надзорната дейност, извършвана от Службата по ИИ²³ върху моделите с ИИ с общо предназначение, които могат да бъдат обучени и на лични данни²⁴ и чиито резултати могат да засегнат правото на неприкосновеност на личния живот и защита на данните на физическите лица. В това отношение понастоящем в Акта за ИИ не е установена ясна координация между Службата по ИИ и ОЗД/ЕКЗД.
14. ЕКЗД подчертава, че когато даден модел или система с ИИ с общо предназначение предполага обработване на лични данни, той може да попада — както и всяка друга система с ИИ — в обхвата на надзорните правомощия, според случая, на съответните национални ОЗД (които си сътрудничат и съгласно глава VII от ОРЗД) и на ЕНОЗД (когато попада в обхвата на РЗДЕС). Поради това националните ОЗД и ЕНОЗД не могат да не бъдат надлежно включени в надзора на тези системи, когато възникнат въпроси, свързани с теми, попадащи в обхвата на правото на Съюза в областта на защитата на данните. Това е необходимо, за да се спази член 8 от Хартата и член 16 от ДФЕС, включително по отношение на процеса на оценка на кодексите за поведение, посочени в член 56 от Акта за ИИ.
15. В съответствие с това ЕКЗД обръща внимание на Европейската комисия и Службата на ЕС за борба с измамите, която е част от нея, към необходимостта от сътрудничество с националните ОЗД и ЕКЗД, както и към необходимостта от установяване, в съгласие с тях, на подходящо взаимно сътрудничество²⁵ по най-ефективен начин и в пълно съответствие с принципа на лоялно сътрудничество, както беше припомнено от Съда на ЕС²⁶.

За Европейския комитет по защита на данните

²¹ Вж. също, по отношение на дейността, извършвана в рамките на регулаторните лаборатории, член 57, параграф 10 от Акта за ИИ.

²² Решение на Съда от 4 юли 2023 г., *Meta Platforms* и др. (*Conditions générales d'utilisation d'un réseau social*, C-252/21, ECLI:EU:C:2023:537), по-специално точки 53—63.

²³ Службата по изкуствен интелект, посочена в член 64 от Акта за ИИ, е създадена с Решение на Комисията от 24 януари 2024 г. за създаване на Европейска служба по изкуствен интелект, C/2024/390, ОВ С, C/2024/1459, 14.2.2024 г.

²⁴ Вж. също приложение XI, раздел 1, параграф 1, буква д) и параграф 2, буква в) от Акта за ИИ.

²⁵ Също така в светлината на член 2, параграф 3, букви в) и г), членове 3 и 6 от Решение на Комисията от 24 януари 2024 г. за създаване на Европейска служба по изкуствен интелект, C/2024/1459.

²⁶ Вж. бележка под линия 22 от настоящото изявление.

Председател

(Anu Talus)